

1. Hvilken form for retsbeskyttelse har jeg i dette land, hvis jeg har været udsat for en erhvervsrelateret menneskerettighedskrænkelse? Omfatter denne beskyttelse skadeserstatning?

Retsbeskyttelse mod menneskerettighedskrænkelser findes i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder og Danmarks Riges Grundlov. Der sondres ikke mellem erhvervsrelaterede og ikke erhvervsrelaterede menneskerettighedskrænkelser.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention blev gjort til en del af dansk ret ved lov nr. 285 af 29. april 1992. Efter dansk retspraksis kan offentlige myndigheder ifalde erstatningsansvar for overtrædelse af Den Europæiske menneskerettighedskonvention for økonomiske og ikke-økonomiske skader. Ansvarer er efter retspraksis objektiv, og i øvrigt gælder de almindelige erstatningsretlige principper i dansk ret.

Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder

Alle danske myndigheder skal respektere EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder, når de gennemfører EU-retten. Danske domstole sal endvidere give den nødvendige adgang til domstolsprøvelse for at sikre en effektiv retsbeskyttelse på områder omfattet af EU-retten. Herunder EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder.

Danmarks Riges Grundlov

Den danske grundlov indeholder i kapitel VII og VIII en række friheds- og menneskerettigheder. De personlige frihedsrettigheder indebærer beskyttelse af den personlige frihed (§ 71), boligen og privatlivet (§ 72), ejendomsretten (§ 73) samt religionsfriheden og retten til ikke at blive diskrimineret (§67, § 68 og § 70). De politiske frihedsrettigheder omhandler ytringsfrihed (§ 77), foreningsfrihed (§ 78) og forsamlingsfrihed (§ 79). Endvidere inderholder grundloven en ret til fri og lige adgang til erhverv (§ 74), ret til offentlig understøttelse (§ 75) og ret til gratis undervisning i folkeskolen og skolefrihed (§ 76). Grundlovens § 73 udgør en lovhjemlet ret til fuld erstatning for ekspropriation, der ydes for det ved ekspropriationen lidt økonomiske tab.

2. Findes der særlige regler for grove menneskerettighedskrænkelser? Gælder disse regler for miljøkriminalitet eller grov udnyttelse af arbejdskraft?

Hverken nationalt eller internationalt findes der et særligt regelsæt for grove krænkelser af menneskerettighederne. Proportionalitetsprincippet spiller dog en rolle i vurderingen af menneskerettighedskrænkelser, herunder en krænkelser grovhed. Retsbeskyttelse mod menneskerettighedskrænkelser findes i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder og Danmarks Riges Grundlov.

3. Jeg har været udsat for en menneskerettighedskrænkelse, der kan føres tilbage til et europæisk transnationalt selskabs aktiviteter, og som fandt sted uden for Den Europæiske Union. Har jeg adgang til de nationale domstole, hvis jeg ikke er EU-borger eller ikke bor i EU? Hvordan kan jeg gøre gældende, at mine rettigheder er blevet krænket? Hvor kan jeg finde yderligere oplysninger?

I Danmark kan alle private personer som udgangspunkt selv indbringe en sag for de nationale domstole. Dette gælder både for EU-borgere og ikke EU-borgere. Yderligere information om vejledning til indbringelse af en sag for domstolene kan findes på <http://www.domstol.dk>.

4. Kan ombudsmandsinstitutioner, ligestillingsorganer eller nationale menneskerettighedsinstitutioner bistå ofre for erhvervsrelaterede menneskerettighedskrænkelser, der er begået af europæiske transnationale selskaber uden for Den Europæiske Union? Kan disse organer undersøge min sag, hvis jeg ikke er EU-borger eller ikke bor i EU? Findes der andre nationale offentlige tjenester (såsom et arbejds- eller miljøtilsyn), der kan undersøge min sag? Hvor kan jeg finde oplysninger om mine rettigheder?

Det danske nationale menneskerettighedsinstitut, Institut for Menneskerettigheder, skal fremme og beskytte menneskerettighederne, herunder bl.a. rådgive Folketinget, regeringen, andre offentlige myndigheder og private aktører om menneskerettigheder samt forestå information om menneskerettigheder.

Endvidere kan Institut for Menneskerettigheder bistå ofre for forskelsbehandling med at få behandlet deres klager over forskelsbehandling under hensyntagen til ofrenes, foreningernes, organisationernes og andre juridiske personers rettigheder.

Folketingets Ombudsmand behandler som udgangspunkt alene klager over den offentlige forvaltning.

I Danmark er der adskillige mekanismer, der kan behandle sager om erhvervsrelaterede menneskerettighedskrænkelser, herunder de danske domstole, arbejdsretten, Arbejdsskadeudvalget, Ligebehandlingsnævnet, MKI og andre. På arbejdsmarkedet indgås der undertiden fortlørlige forlig mellem parter i sager, der kan have relevans for menneskerettighederne.

5. Er europæiske transnationale selskaber i henhold til national lovgivning forpligtet til at stille klagemekanismer eller mæglingstjenester til rådighed ved krænkelser foranlediget af deres erhvervsaktiviteter? Gælder disse forpligtelser også for krænkelser, der har fundet sted uden for EU? Hvem i dette land er ansvarlig for at føre tilsyn med disse aktiviteter? Foreligger der offentlige rapporter med oplysninger om, hvordan systemet fungerer?

I henhold til dansk lovgivning er europæiske transnationale selskaber ikke forpligtet til at stille klagemekanismer eller mæglingstjenester til rådighed ved krænkelser foranlediget af deres erhvervsaktiviteter.

Danmark har ved lov nedsat Mæglings- og Klageinstitutionen for Ansvarlig Virksomhedsadfærd (MKI), der arbejder for at skabe en ramme for mægling, dialog og konfliktløsning.

MKI er Danmarks nationale OECD-kontakt punkt og har til opgave at behandle klager rettet mod bl.a. danske virksomheders mulige uansvarlige adfærd i Danmark og i udlandet, f.eks. gennem virksomheders forretningsforbindelser samt tilbyde mægling mellem den krænkede og indklagede part. MKI behandler klager og kan tilbyde mægling ved sager, der omhandler overtrædelser af OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder, herunder sager der vedrører menneske- og arbejdstagerrettigheder, internationale miljøstandarder og korruption.

MKI offentliggør årsberetninger om institutionens arbejde, herunder om færdigbehandlede klager og evt. mæglingsforløb. Ved behandling af en klage, kan institutionens også komme med offentlige udtalelser, der f.eks. kan indeholde kritik af en virksomheds adfærd.

MKI er en uafhængig institution med mandat til at tage sager af op af egen drift, men fører ikke tilsyn med danske virksomheders aktiviteter.

6. Har jeg særlige rettigheder, hvis jeg som offer i en udsat situation søger erstatning som følge af en erhvervsrelateret menneskerettighedskrænkelse? Har jeg adgang til retshjælp og på hvilke betingelser? Hvilke omkostninger dækkes af retshjælpen? Har jeg adgang til retshjælp på samme betingelser, hvis jeg ikke er EU-borger eller ikke bor i EU?

Personer der er ofre i en erhvervsrelateret menneskerettighedskrænkelse, har ikke særlige rettigheder (se spørgsmål 1). I Danmark er der to former for statsstøttet retshjælp: Fri proces og offentlig retshjælp. Der stilles ikke et krav om at man skal være dansk statsborger eller EU-borger for at få retshjælp.

Fri proces

Såfremt ansøgeren for medhold i sin ansøgning om fri proces, vil alle ansøgerens udgifter dækkes af staten. Det følger heraf, at det bl.a. er en betingelse for fri proces, at ansøgerens indtægt ikke overstiger indtægtsgrænsen i retsplejelovens § 325, stk. 3-5, og ikke har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostningerne ved sagen. Indtægtsgrænserne hæves hvert år, jf. Rpl § 328, stk. 2. I 2019 må en enlig ansøgers indtægt således ikke overstige 329.000 kr., og for ansøgere i samlivsforhold gælder, at parrets samlede indtægt ikke må overstige 418.000 kr.

Derudover er det som udgangspunkt en betingelse, at ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces, jf. Rpl § 328, stk. 2.

Retsplejelovens § 327 opregner dog en række særlige sagstyper, hvor det ikke er en betingelse, at ansøgeren har rimelig grund til at føre proces. I disse sager, skal der gives fri proces, blot ansøgeren opfylder de økonomiske betingelser i § 325. Dog må det ikke være åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen, jf. § 327, stk. 4.

Offentlig retshjælp

Der opretholdes med tre trin for retshjælp, jf. retsplejelovens § 323 og bekendtgørelse nr. 1503 af 18. december 2019 om offentlig retshjælp ved advokat.

Enhver har ret til at gå helt grundlæggende (og gratis) mundtlig rådgivning om juridiske spørgsmål af betydning for en tvist og om de praktiske og økonomiske muligheder for at gå videre med en sag (trin 1).

Personer, som opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces, har endvidere ret til delvis vederlagsfri retshjælp i form af rådgivning og udfærdigelse af enkelte skriftlige henvendelser, herunder ansøgning om fri proces mv. (trin 2). Når der foreligger en tvist, og der skønnes at være udsigt til, at sagen ved ydeligere bistand fra en advokat vil kunne afsluttes forligsmæssigt, har den pågældende endvidere ret til delvis vederlagsfri retshjælp ved advokat (trin 3).

Vederlaget til advokater for retshjælp på trin 2 udgør 1040 kr. (inkl. moms) i 2019. Heraf betaler staten 75 pct., mens den retshjælpssøgende betaler resten.

Vederlaget til advokater for retshjælp på trin 3 udgør 2390 kr. (inkl. moms). Heraf betaler staten og den retshjælpssøgende hver halvdelen. Staten betaler dog hele vederlaget for retshjælp i forbindelse med en ansøgning om fri proces.

Der kan dog som udgangspunkt ikke søges tilskud fra staten til retshjælp på trin 2 og 3, hvis det på forhånd er klart, at sagen ikke kan afsluttes inden for de beløbsmæssige rammer på henholdsvis 1040 kr. og 2390 kr. Endvidere omfatter tilskud til fra statskassen til retshjælp på trin 2 og 3 alene vederlag, der ikke er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden form for forsikring.

Sidste opdatering: 10/07/2020

De nationale sprogudgaver af denne side vedligeholdes af de respektive EU-lande. Oversættelserne er lavet af Europa-Kommissionen. Eventuelle ændringer af originalen, som de kompetente nationale myndigheder har lavet, er muligvis ikke gengivet i oversættelserne. Europa-Kommissionen påtager sig ingen form for ansvar for oplysninger eller data, der optræder i nærværende dokument, eller hvortil der henvises heri. Med hensyn til de ophavsretlige regler i den medlemsstat, der er ansvarlig for nærværende side, henvises der til den juridiske meddelelse.